

Hyvän kielen dilemma

Juhana Venäläinen ja Hanna Kuusela

Tee näin, älä tee noin, suosi tätä, vältä tuota. Syksyllä 2020 *Kulttuurintutkimuksessa* uudistettiin lehden kirjoittajaohjeita. Kirjoittajaohjeet ovat pintapuolisesti katsoen melko tekninen dokumentti, joka harvemmin herättää suuria intohimoja. Se on opastyyliin muotoiltua käyttötekstiä. Toki ohjeet voivat usein ärsyttää, jos kirjoittaja joutuu tarjoamaan käsikirjoitusta useampaan lehteen ja muutoseikat menevät samalla uusiksi.

Lehden näkökulmasta kirjoittajaohjeet ovat silti muutakin kuin kokoelma mielivaltaisia sääntöjä. Ne sisältävät ajatuksia siitä, mitä lehti on ja mitä sen pitäisi olla. Kriittisesti tarkasteltuna kirjoittajaohjeet ovat myös tieteellisen julkaisemisen standardi, jolla on omat valtaefektinsä.

Ehkä yksinkertaisin esimerkki kirjoittajaohjeiden performatiivisesta, kielellä vaikutuksia tuottavasta luonteesta ovat eri tekstityyppien enimmäispituudet. Toisinaan on ehdotettu, että verkkojulkaisemisen aikakaudella – tilanteessa, jossa ”bitit eivät loppu kesken” – tekstien pituusrajoista tulisi luopua kokonaan. Tämä on kuitenkin kapea näkökulma siihen, mitä pituusrajoilla yritetään saada aikaan tai huomaamatta tuotetaan: esimerkiksi tietynlaisia argumentaation rakenteita (tai vapautta niistä) taikka tietynlaista kiteyttävää ytimekkyyttä (tai mahdollisuutta empiiriseen seikkaperäisyyteen).

5 000 sanan artikkelilla voi tehdä erilaisia asioita kuin 10 000 sanan artikkelilla. Kirjoittajaohjeissa ei siis lopulta ole kyse vain kirjallisista mieltymyksistä vaan myös siitä, millaista tutkimusta lehteen toivotaan. Uusissa *Kulttuurintutkimuksen* kirjoittajaohjeissa artikkelien pituusrajoja nostettiin, jotta argumentaatiolle olisi aiempaa enemmän tilaa ja tekstit voisivat hengittää. Määrällisten kriteerien ohella kirjoittajaohjeet antavat laadullisia johtolankoja, joita kirjoittaja ja toimituskunta voivat käyttää sen arvioimiseen, mitä esimerkiksi vertaisarvioidulta tutkimusartikkelilta edellytetään katsausartikkeleihin ja muihin tekstityyppihin verrattuna.

Muodon ohella kirjoittajaohjeilla raamitetaan julkaisun kieltä. *Kulttuurintutkimuksessa* ajatteleme, että suomeksi kirjoittamisella, ajattelemisella ja tutkimuksella on erityinen arvonsa. Suomeksi julkaiseminen ei ole pelkkää yhteiskunnallisen palvelutehtävän velvollisuudentuntoista suorittamista tai kan-

sallisesti erityistä ”disseminaatiota” vaan myös mahdollisuus ajatella erityisellä ja erityislaatuisella tavalla, erityisen kielen suomin keinoin. Siksi käsikirjoituksia arvioidessamme kiinnitämme tarkkaa huomiota paitsi tieteelliseen laatuun, myös kieliasuun – sillä näitä kahta ei oikein voi erottaa.

Halusimme sisällyttää kirjoittajaohjeisiin ajatuksen siitä, että hyvä kieli on tärkeää. Turhan usein tutkimuksen kieli kangistuu jargoniksi ja epäselviksi lauserakenteiksi, kun kirjoittaja yrittää osoittaa oppineisuuttaan. Korostamalla kielen merkitystä me *Kulttuurintutkimuksessa* haluamme kannustaa tutkijoita ajattelemaan selkeämmin, paremmin ja miksei kauniimminkin. Ajattelun laadun päättelemisen kieliasusta ei kuitenkaan aina ole ongelmatonta.

Me ei-englanninkielisissä ympäristöissä kasvaneet tutkijat tiedämme hyvin, kuinka tutkimusaiheemme, näkökulmamme tai aineistomme eivät aina tunnu kelpaavan englanninkielisiin julkaisuihin, koska niitä ei pidetä riittävän yleispätevinä. Englanninkielinen tai Yhdysvalloissa koottu aineisto taas tuntuu olevan kuin itsestään yleismaailmallisen pätevää. Joskus silkka kielen karkeus tulee esteeksi: jopa kymmeniä vuosia opiskeltu, ammatissa harjoiteltu ja ulkomaanjaksoilla harjaannutettu englanti saattaa olla liian vulgaaria ”kansainvälisiin” julkaisuihin.

Maantieteilijä Martin Müller (2021) kuvaileekin, kuinka kielellisesti etuoikeutetut asemat muovaavat akateemista tiedontuotantoa ja määrittävät sitä, kuka ja mikä ylipäänsä voi tulla kuulluksi. Jos myös *Kulttuurintutkimuksen* kirjoittajaohjeissa vaadimme kirjoittajilta erinomaista (suomen) kieltä, päädyimmekö vahvistamaan samanlaista ulossulkevaa kielifetisismiä?

Kysymys on hankala, eikä sitä luultavasti voi ratkaista ohjeita säätämällä. Jotain voi silti asiasta sanoa: Kyllä, ja empiä, toivomme että lehdessä kehitettäisiin suomenkielistä kulttuurintutkimuslata ajattelua ja käsitteistöä. Kyllä, toivomme myös, että suomea osaavien kirjoittajien ei tarvitsisi hävetä kielitaitoaan tai sen puutteita ja että he (me) voisivat pyytää suomenkielisten tekstiensä kielenhuoltoon apua siinä missä ”kansainvälisiin” artikkeleihin. Kyllä, toivomme Müllerin tavoin, että tieteellinen julkaisuinstituutio sietäisi ja edistäisi niin ”monenlaisia englanteja” kuin monenlaisia ”suomia-kin”: kunhan päämääränä on täsmällinen, punnittu ja merkitysten ekologiaa rikastava tieteen kieli, jossa sanat merkitsevät eivätkä huku jargoniin.

LÄHTEET

Müller, Martin (2021) Worlding geography: From linguistic privilege to decolonial anywheres. *Progress in Human Geography*. <https://doi.org/10.1177/0309132520979356>

Kulttuurintutkimuksen kirjoittajaohjeet löytyvät osoitteesta <https://journal.fi/kulttuurintutkimus/ohjeet>.